

Chương I

TÀI LIỆU “TUYỆT ĐỐI BÍ MẬT”

Tôi nhớ mãi sáng tháng Năm ấy... Trời cao và trong xanh. Mây trắng lững lờ trôi trên bầu trời Ba Đình. Trong vườn Bác, chim nháy chuyền cành, gọi nhau ríu rít.

Đó là buổi sáng thứ hai, mùng 10 tháng 5 năm 1965 không thể nào quên. Khắp nơi trong cả nước đang sôi nổi thi đua lập thành tích mừng thọ Bác 75 tuổi.

Bác Hồ vẫn ung dung như thường lệ.

Từ 7 giờ sáng, tại phòng khách cạnh nhà ăn bên này hồ, Bác ngồi nghe đồng chí Bộ trưởng Bộ Giao thông Vận tải đến báo cáo về con đường chiến lược qua đất Lào. Bác chăm chú nghe, thỉnh thoảng hỏi thêm, rồi căn dặn một số vấn đề...

Tôi theo Bác lên nhà sàn, báo cáo công việc chính trong tuần. Cành phượng là là trên mặt nước, nụ hoa đã nở đỏ. Đàn cá đớp động, đáy nước lung linh mây trời.

Đúng 9 giờ, Bác Hồ ngồi chăm chú viết. Vấn đề chắc đã được suy ngẫm từ lâu. Phòng làm việc trên nhà sàn càng yên tĩnh. Gió mát dịu, thoang thoảng hương thơm của hoa vườn...

Chính vào giờ phút đó, Bác Hồ đặt bút viết những dòng đầu tiên vào tài liệu "*Tuyệt đối bí mật*" để dặn lại mãi mãi mai sau...

Chọn đúng vào một ngày tháng Năm, nhân dịp ngày sinh của mình; chọn đúng vào lúc 9 giờ, giờ đẹp nhất của một ngày; chọn đúng vào lúc sức khoẻ tốt nhất trong những năm gần đây... để viết về ngày ra đi của mình, sao mà Bác thanh thản, ung dung đến thế!

Bác Hồ suy nghĩ về việc này từ đầu những năm 60, sau khi dự Hội nghị đại biểu các đảng cộng sản và công nhân quốc tế ở Mát-xcơ-va trở về. Những bất đồng dẫn đến bất hòa giữa các đảng anh em, nhất là trong việc đánh giá kẻ thù, càng làm cho Bác suy nghĩ nhiều. Để quốc Mỹ không bỏ lỡ cơ hội, dần sâu thêm bàn tay tội ác vào Việt Nam.

Tháng 2 năm 1965, không quân Mỹ ồ ạt leo thang đánh phá miền Bắc. Tháng 3, quân viễn chinh Mỹ bắt đầu đổ bộ lên Đà Nẵng. Lịch sử lại đặt trước dân tộc ta một thử thách cực kỳ nghiêm trọng.

Năm 1945 - 1946, vận mệnh dân tộc ta cũng đã ở thế "ngàn cân treo sợi tóc". Nhưng những năm đó Bác Hồ mới ở tuổi 55, 56. Còn bây giờ Bác đã 75, đã thuộc lớp người "xưa nay hiếm". Bác Hồ hiểu rõ hơn ai hết tình hình sức khoẻ của Người và sự nghiệp cách mạng lâu dài, gian khổ mà dân tộc ta cần phải vượt qua.

Ngày 15 tháng 2 năm 1965, Bác Hồ về “thăm” Nguyễn Trãi ở Côn Sơn. Bác nghỉ trưa ở đó và xem rất kỹ văn bia trong đền thờ Nguyễn Trãi. Rồi đây, các nhà viết sử có lẽ phải dành nhiều trang cho sự kiện không ngẫu nhiên này. Bởi vì Hồ Chí Minh tìm đến Nguyễn Trãi trong bước ngoặt lịch sử của dân tộc, đâu phải là một sự ngẫu nhiên. Cách nhau hơn 5 thế kỉ (1380 - 1890) mà sao có những trùng hợp lạ kỳ, y như cuộc hẹn gặp lịch sử đã định sẵn. Hai nhà chính trị và quân sự kiệt xuất, hai nhà thơ lớn, hai nhân cách lớn, và bao trùm lên tất cả là sự gặp nhau ở lòng tin tuyệt đối vào sức mạnh to lớn của nhân dân. Người đã từng nói “Chở thuyền cũng là dân, lật thuyền cũng là dân” cũng chính là người đã mở đầu “Bình Ngô đại cáo” bằng một câu bất hủ: “Việc nhân nghĩa cốt ở yên dân”. Hôm nay, như hẹn gặp vĩ nhân của thời đại mới với chân lý:

*Gốc có vững, cây mới bền
Xây lâu thắng lợi trên nền nhân dân.*

Bác Hồ thường nêu gương các vị anh hùng dân tộc đời trước để giáo dục thế hệ ngày nay. Đặc biệt mỗi lần nhắc đến Nguyễn Trãi, Bác biểu lộ một tấm lòng ưu ái và khâm phục sâu sắc.

“Cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta nhất định thắng lợi hoàn toàn”. Bác Hồ khẳng định đó là một điều chắc chắn. Và điều mong muốn cuối cùng của Bác là: “Toàn Đảng, toàn dân ta đoàn kết phấn đấu xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, góp phần xứng đáng vào cách mạng thế giới”.

Trong tình hình đất nước và thế giới đang có những diễn biến phức tạp, việc Bác Hồ quyết định viết rõ: “những lời dặn lại” là rất cần thiết và đúng lúc. Và Bác Hồ của chúng ta đã làm việc đó vào dịp Người tròn tuổi 75.

Mở đầu bản viết, Bác ghi rõ: *"Nhân dịp mừng 75 tuổi"*. Phía trên, bên trái, hơi chéch ra ngoài lề, Bác ghi thêm hàng chữ: *"Tuyệt đối bí mật"*. Bác không muốn cho nhiều người biết việc làm của một người “sắp đi xa”, sợ dẫn đến những suy nghĩ không có lợi.

Ngày 10 tháng 5 năm 1965 ấy, Bác viết:

"... Năm nay tôi đã 75 tuổi. Tinh thần vẫn sáng suốt, thân thể vẫn mạnh khỏe. Tuy vậy, tôi cũng đã là lớp người "xưa nay hiếm". Ai đoán biết tôi sẽ sống và phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng mấy năm, mấy tháng nữa.

Vì vậy, tôi để lại mấy lời này, chỉ nói tóm tắt vài việc thôi. Phòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê-nin, và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước và đồng chí trong Đảng khỏi cảm thấy đột ngột..."

Bên ngoài, mặt trời đã lên cao. nắng tháng Năm vàng óng như tơ, nhuộm đỏ rực những chùm hoa phượng vừa hé nở, khiến cả khu vườn quanh nhà Bác như được khoác màu áo mới.

Đúng 10 giờ. Một giờ đã qua. Bác gấp những tờ giấy *"Tuyệt đối bí mật"* lại, cẩn thận cho vào phong bì rồi để vào ngăn trên giá sách.

Bác Hồ lại bình thần trở về với công việc hằng ngày của vị Chủ tịch nước, Chủ tịch Đảng, của người hoạt động không biết mệt mỏi cho phong trào giải phóng dân tộc, phong trào cộng sản và công nhân quốc tế.

Ngay buổi chiều hôm ấy, vào lúc 14 giờ, đồng chí Lê Đức Thọ sang làm việc về thư trả lời Đảng Cộng sản I-ta-li-a. Tiếp đó, 15 giờ 45 phút, đồng chí Nguyễn Duy Trinh sang báo cáo Bác về bài báo U-ni-ta.

Buổi tối, từ 18 giờ đến 20 giờ 30, Bác đến gặp đoàn đại biểu Đảng Cộng sản I-ta-li-a đang ở thăm và làm việc với Đảng ta đã được 10 ngày.

Mặc dầu hôm ấy là một ngày làm việc bận rộn, cả việc chung và “việc riêng”, Bác Hồ vẫn dành thời gian viết một bức thư đầy tình cảm thương yêu đến các cháu thiếu nhi Trung Quốc, nhân dịp các cháu viết thư chúc thọ Bác.

Sáng hôm sau - thứ ba, 11 tháng 5 năm 1965, Bác dậy sớm hơn thường lệ. 5 giờ 45 phút Bác đã đến tiễn đoàn đại biểu Đảng Cộng sản I-ta-li-a.

Trở về nhà sàn, Bác rất vui. Bên Cục Tác chiến vừa gọi điện sang báo cáo với Bác tin chiến thắng đêm qua ở miền Nam. Lực lượng chủ lực của Nam Bộ phối hợp với bộ đội địa phương mở cuộc tiến công vào hệ thống phòng thủ Sông Bé⁽¹⁾, chủ yếu vào thị xã Bà Rá, sân bay và chi khu quân sự Phước Bình.

Trong những năm này đối với Bác Hồ, có lẽ không có niềm vui nào hơn là niềm vui nhận được tin chiến thắng từ hai chiến trường Nam, Bắc, đặc biệt là từ chiến trường miền Nam.

Bác thường khen ngợi kịp thời các địa phương, các đơn vị và cá nhân lập công xuất sắc. Tháng trước, Bác đã gửi thư khen bộ đội không quân lập chiến công đầu,

(1) Tên một tỉnh cũ ở miền Đông Nam Bộ, từ năm 1997 tách thành hai tỉnh Bình Dương và Bình Phước. (chú thích của biên tập - BT)

bắn rơi máy bay phản lực F105 của giặc Mỹ và gửi tặng huy hiệu của Người cho các chiến sĩ lái máy bay. Hôm mồng 9 tháng 5 vừa rồi, Bác đã gửi tặng bằng khen cho cụ Hồ Văn Tính ở xã Nghĩa Tiến, huyện Nghĩa Đàn, tỉnh Nghệ An về thành tích cả nhà dũng cảm tham gia bắn máy bay địch.

Cứ mỗi lần đại biểu các địa phương, các đơn vị tỏ ý lo lắng cho sức khỏe của Bác, Bác thường nói vui: "Các cô, các chú cứ diệt cho nhiều giặc Mỹ, bắn rơi thật nhiều máy bay Mỹ là Bác khỏe, Bác vui".

Tháng Năm này, thi đua lập thành tích mừng thọ Bác Hồ 75 tuổi, đồng bào và chiến sĩ miền Nam đã kính dâng lên Bác một chiến công thật có ý nghĩa. Và đúng lúc Bác Hồ có vui hơn, khỏe hơn, trong chiếc cốc thủy tinh hằng ngày vẫn để trên bàn làm việc của Bác có nhiều hoa hơn.

Đúng 9 giờ, Bác lấy chiếc phong bì đựng tài liệu "*Tuyệt đối bí mật*" từ trên giá sách xuống, ngồi vào bàn, chăm chú viết.

Hôm nay, Bác viết về Đảng, về đoàn kết, về đạo đức cách mạng:

"... **Trước hết nói về Đảng.** Nhờ đoàn kết chặt chẽ một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta. Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình.

Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng.

"Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân..."

Ngày 12 tháng 5 năm 1965, tin thi đua lập thành tích mừng thọ Bác Hồ 75 tuổi đồn dập bay về Phủ Chủ tịch. Từ ngôi nhà đơn sơ, lòng Bác Hồ hướng về mọi miền Tổ quốc, đón nhận tình cảm thiết tha của toàn dân. Nhưng, với bản tính khiêm tốn bao giờ Bác cũng giáo dục mọi người rằng sự nghiệp cách mạng là sự nghiệp của quần chúng, không có một cá nhân anh hùng nào có thể giành được thắng lợi nếu không được sự tin yêu và ủng hộ của quần chúng. Bác thường nói: "Có tập thể vĩ đại ấy mới có Đảng ta vĩ đại, mới có Cách mạng tháng Tám thắng lợi, mới có sự nghiệp chống Mỹ cứu nước được cả thế giới khen ngợi. Bác chỉ là người lính vâng lệnh quốc dân đứng ra gánh vác việc nước". Vì vậy, Bác không bằng lòng một sự tôn sùng đặc biệt đối với bản thân mình.

Ngay trong cuộc sống hằng ngày Bác cũng không dành cho mình một sự ưu đãi đặc biệt nào. Những ngày đầu mới giành được chính quyền, Bác cùng ăn cơm chung với anh em trong cơ quan ở Bắc Bộ Phủ, cũng một suất ăn bình thường như các đồng chí khác. Chỗ ngồi của Bác ở phía đầu bàn, Bác thường xuống muện và im lặng ngồi vào chỗ của mình. Trở về Hà Nội lần thứ hai, sau kháng chiến